

Bestlutningsforslag nr. B 55. Fremsat den 1. februar 1994 af Tom Behnke (FP), Kim Behnke (FP), Jan K pke Christensen (FP), Kirsten Jacobsen (FP) og Poul Nødgaard (FP)

Forslag til folketingsbeslutning

om ophævelse af tidsubestemt bidragspligt

Folketinget pålægger regeringen i indeværende folketingsår at fremsætte de nødvendige lovforslag og at fastsætte de nødvendige bestemmelser til:

1. ophævelse af tidsubestemt bidragspligt ved separation og skilsmisse, idet pligtens varighed højst kan udgøre 10  r,
2. ligestilling mellem mænd og kvinder i bidragsager og
3. ligebehandling i beregningen af bidragydere og bidragsmodtagere økonomiske forhold.

Bemærkninger til forslaget

Den nuværende praksis

Ifølge ægteskabslovens § 49 skal der i forbindelse med separation eller skilsmisse træffes bestemmelse om, hvorvidt der skal påhvile en ægtefælle pligt til at yde bidrag til den andens underhold. Indgår ægtefællerne ikke selv aftale herom, afgør retten spørgsmålet om pligtens varighed, medens statsamterne fastsætter bidragets størrelse, jf. ægteskabslovens § 50, stk. 1.

I ægteskabslovens § 50, stk. 2, er der endvidere angivet en række forhold, som der skal tages hensyn til både ved afgørelsen af, om der skal fastsættes bidragspligt og ved fastsættelsen af bidragets størrelse. Herefter skal afgørelsen således træffes under hensyn til, i hvilket omfang den, der ønsker bidrag, selv kan skaffe sig et efter sine livsvilkår tilstrækkeligt underhold, og hvorvidt den anden part efter sine økonomiske forhold og de øvrige omstændigheder formår at udrede bidrag. Endvidere tages der hensyn til, om den, der ønsker bidrag, har behov for støtte til uddannelse eller lignende.

Hensynet til ægteskabets varighed indgår tillige i vurderingen. Ved lov nr. 209 af 5. april 1989 blev der gennemført en ændring af ægteskabslovens § 50, stk. 1. Herefter kan retten, med mindre der foreligger særlige omstændigheder, kun pålægge en ægtefælle bidragspligt for et bestemt tidsrum, der ikke kan overstige 10 år. Om baggrunden for ændringen anføres bl.a. følgende i bemærkningerne, jf. Folketingstidende 1988-89, Tillæg A, sp. 1124 ff.:

»Ægteskabets varighed nævnes udtrykkeligt som et af de forhold, som skal tages i betragtning ved afgørelsen om bidragspligt og afgørelsen om bidragsstørrelse. I almindelighed skal et ægteskab have været i nogle år, før der overhovedet kan blive tale om at fastsætte bidragspligt. Ved de korterevarende ægteskaber vil bidraget som oftest have karakter af en »starthjælp«.

Bidragspligten vil i almindelighed blive tidsbegrænset (til 1, 3, 5, 8 eller 10 år), men der forekommer også tilfælde med tidsubegrænset bidragspligt.

Der har i de senere år været en markant udvikling i retspraksis i retning af at begrænse antallet af tilfælde, hvor der overhovedet fastsættes bidragspligt, at anvende stadig kortere bidragsperioder og at be-

grænse anvendelsen af vilkår om tidsubegrænset bidragspligt til stadig færre sager.

Hvor der for ca. 20 år siden blev fastsat tidsubegrænset bidragspligt efter 10 års ægteskab og for ca. 15 år siden efter 15 års ægteskab, skal ægteskabet nu have været i over 20 år, før tidsubegrænset bidragspligt kommer på tale. Og selv ved disse meget langvarige ægteskaber er der i den nyeste retspraksis en tendens til at tidsbegrænse bidragspligten til 8 eller 10 år.

På denne baggrund forekommer det ikke tilfredsstillende at blive stående ved de gældende regler om ægtefællebidrag. Justitsministeriet finder, at man nu bør tilpasse ægteskabslovens regler om bidragspligt til den praksis, som har udviklet sig ved domstolene. «

Justitsministeriet er ikke i besiddelse af statistisk materiale, der belyser udviklingen i retspraksis siden vedtagelsen af lov nr. 209 af 5. april 1989. Det kan dog oplyses, at landsdommer, dr. jur. Svend Danielsen i Dommerforeningens Domsoversigter på baggrund af en gennemgang af landsrettens bidragsdomme fra begyndelsen af 1988 til sommeren 1990 har udarbejdet en oversigt over bidrag i langvarige ægteskaber, det vil sige ægteskaber, der på tidspunktet for byretsdømmen havde været i 20 år eller mere. Det fremgår bl.a. af oversigten, at andelen af tidsubegrænsede bidrag i langvarige ægteskaber er faldet med 56 pct. i 1981-1982 til 30 pct. i 1988-1990.

Om retspraksis anfører Svend Danielsen i øvrigt, at det generelle indtryk, for så vidt angår de korte og middellange ægteskaber, er, at der i perioden kun var få markante udviklingstendenser. Således koncentrerede dommene sig om stadig færre bidragspositioner, med 5 år som den hyppigst anvendte. En anden tendens var, at langvarige tidsbegrænsede bidrag først anvendtes i ægteskaber, der havde været i 14-16 år og da i form af bidrag i 8 år. Bidrag i 10 år syntes at være næsten forsvundet i ægteskaber, der havde været i under 20 år. (Retsudvalget alm. del-bilag 684 Folketingsåret 1991-92).

Det fremgår således implicit, at der ikke kun er tale om påleggelse af tidsubegrænset bidragspligt i tilfælde, hvor der foreligger særlige omstændigheder. Tidsubestemt bidragspligt bliver derimod brugt som en helt almindelig afgørelse.

Eksempler på kønsdiskriminerende afgørelser

Eksempel 1

»Begge ægtefæller var i 60-års-alderen. Manden var efterlønsmodtager og hustruen pensioneret sygeplejerske. Hustruen havde en indtægt på omkring 150.000 kr., mens mandens lå på 75.000 kr. Manden fik ved byretten under hensyn til ægteskabets lange varighed (36 år) tillagt retten til bidrag. Hustruen ankede og blev frifundet ved landsretten, der fandt forskellen i deres indkomster (75.000 kr.) for lille til at pålægge hustruen bidragspligt overhovedet«. (Kilde: SISYFOS, Informationsblad for Landssammenslutningen mod tidsubestemt bidragspligt).

Eksempel 2

»Et ægtepar i 40-års-alderen blev skilt efter et ægteskab på 20 år. Manden var førtidspensioneret med en årlig indtægt på 72.000 kr. Hustruen var lærerinde med en årlig indkomst på 230.000 kr. samt pensionsret (til sig selv).

Manden var blevet pensioneret 5 år før skilsmisken grundet stress og besvimelsesanfald. Hans helbred var generelt dårligt – både fysisk og psykisk. Han ønskede ud fra dette bidrag i 10 år, hvilket byretten ikke fandt nogen grund til. Han fik intet bidrag tilkendt.

Han gik herefter videre til landsretten, hvor hans elendige helbred blev yderligere udpenslet. Heller ikke landsretten fandt anledning til at tilkende ham bidrag fra hustruen. Landsretten siger oven i købet i sine præmisser, at hans helbred næppe er så dårligt, at han ikke i det mindste kan påtage sig et deltidsarbejde«. (Kilde: SISYFOS).

Eksempel 3

»En mandlig bistandsklient, der lige havde passeret de 50 år, blev skilt fra en 6 år yngre hustru, der arbejdede freelance som arkitekt med en årlig indtægt på omkring 300.000 kr. Manden havde i en periode gået hjemme for at passe 3 fællesbørn. Han var senere blevet arbejdsløs grundet sygdom. Socialforvaltningen havde ikke ment, at han kunne omskoles. Det yngste fællesbarn på 17 år boede hos faderen.

Ægteskabet havde varet i 21 år, og han ønskede tidsubestemt bidrag fra hustruen. Byretten tilkendte ham bidrag i 5 år under hensyn til parternes indtjenings- og erhvervs muligheder.

Hustruen ankede til landsretten, hvor hun bl.a. gjorde gældende, at hun forgæves i flere år havde søgt at få manden til at påtage sig et arbejde – og derhjemme var han heller ikke særlig arbejdsvillig.

Landsretten stadfæstede bidragspligten, men nedsatte bidragsperioden til 3 år«. (Kilde: SISYFOS).

Eksempel 4

»M og H havde været gift i 23 år. M var 48 år og H var 44 år. Der var i ægteskabet et mindrerigt fællesbarn, som H skulle have forældremyndigheden over. M var ufaglært og ophørte i en periode med sit job for at blive hjemme og passe børn. Han havde et ufaglært job fra 1977 til 1983, hvor han blev fyret, og han har siden været arbejdsløs bortset fra to perioder, hvor han har været i jobtilbud. Han får arbejdsløshedsunderstøttelse, men kan se frem til at komme på bistandshjælp i løbet af 9 måneder. H har en akademisk uddannelse og har påtaget sig et fagligt job, hvor hun får små 40.000 kr. om måneden, men uden at der er knyttet enkemandspension til hendes pensionsordning.

Byretten ville ikke give manden ret til bidrag. I landsretten fik manden bidrag, idet to dommere udtalte: »Under henvisning til ægteskabets varighed, parternes forhold under ægteskabet, hvor hustruen i det væsentlige har forsørgt familien, mandens manglende tilknytning til arbejdsmarkedet og den markante forskel i parternes indtægtsmuligheder, bør hustruen i en overgangsperiode på tre år bidrage til mandens underhold«.

Mindretallet (én dommer) mente ikke, at ægteskabet havde haft betydning for mandens erhvervssevne eller for hans uforandrede erhvervsmæssige stilling ved skilsmisken, og mente heller ikke, at ægteskabets varighed eller hustruens økonomiske forhold i sig selv kunne begrunde en bidragspligt«. (Kilde: Advokaten juni 1993).

Sådan forholder det sig, når det er manden i ægteskabet, der efter separation/skilsmisse søger bidrag.

Det forholder sig oftest anderledes, når det er kvinden, der søger bidrag efter separation/skilsmisse.

Eksempel 5

»I brev af 18. marts 1992 nægter Københavns Statsamt at nulstille underholdsbidrag til den tidligere hustru. Beløbet udgør 500,00 kr. om måneden eller 6.000,00 kr. årligt.

Bidragsyderen har en bruttoindtægt på 170.000 kr. om året, mens ekshustruen har en indtægt på 183.522 kr. efter korrektion for skattefrie beløb samt dobbelt personfradrag, jf. tabel 2 nedenfor. Sidstnævnte beløb udtrykker sammenlignet med bidragsyderens indtægt ekshustruens økonomiske bæreevne, der altså er større end bidragsyderens.

De to indtægter kan opgøres på følgende måde:

Tabel 1

	Ekshustruens indtægt	Bidragsyderens indtægt
Løn		169.380 kr.
Pension	57.072 kr.	
Invalidditetsbeløb	20.256 kr.	
Boligyldelse m.v.	26.244 kr.	
Hustrubidrag	6.000 kr.	-6.000 kr.
Skat	-2.760 kr.	-68.400 kr.
Fagforening		-6.000 kr.
Til rådighed efter skat m.v.	106.812 kr.	88.980 kr.

Det vil sige, at bidragsyderens realindkomst er mindre end ekshustruens. Hun er altså økonomisk bedre stillet end bidragsyderen.

De to indtægter omregnet til indtjening med skattekorrektion (bruttoindtægter):

Tabel 2

	Ekshustruens indtægt	Bidragsyderens indtægt
Løn		169.380 kr.
Pension	57.072 kr.	
Boligyldelse m.v.	26.244 kr.	
+ skattekorrektion	26.244 kr.	
Invalidditetsbeløb	20.256 kr.	
+ skattekorrektion	20.256 kr.	
Hustrubidrag	6.000 kr.	-6.000 kr.
Ekstra personfradrag	27.450 kr.	
Korrigeret indtægt	183.522 kr.	163.380 kr.«

(Kilde: Privat person).

Eksempel 6

»Efter 24 års ægteskab skilles parret, hvor hustruen har en indtægt på 132.000 kr. om året. Manden har en indtægt på 263.000 kr. om året. Af forskellen pålægges manden at yde tidsubegrænset bidrag på 30.000 kr. om året. Hustruen er uddannet teknisk tegner og har fast arbejde på deltid med supplerende understøttelse. Idet manden er dømt til at betale med tilbagevirkende kraft fra den dag, hustruen flyttede, betaler han for øjeblikket 5.000 kr. om måneden i ægtefællebidrag svarende til 60.000 kr. om året«. (Kilde: Privat person).

Bemærkninger til forslagets enkelte punkter

Ad 1)

Der skal dog kunne gøres undtagelser, hvor bidra-

get kan fastsættes frem til det fyldte 67. år, hvis følgende forhold begge er opfyldt:

- Ægteskabet har været mindst 25 år, og den bidragsberettigede er over 50 år, og
- den bidragsberettigede enten er uden uddannelse eller uden erhvervs erfaring.

Debatten om ægtefællebidrag har eksisteret gennem mange år, og i langt de fleste tilfælde er det de samme forhold, der gør sig gældende. Utilfredsheden koncentrerer sig om det uretfærdige og uforståelige. Som en fællesnævner for de mange protester er følgende citater fra Berlingske Tidende den 11. januar 1989, 3. sektion, side 2, af Kirsten Sørrig, »Hun er en bombe under min økonomi«, et godt eksempel:

»Min ekskone og jeg er jævnaldrende. Hun havde fuldtidsjob, da vi mødte hinanden, hun har taget to uddannelser i løbet af vort ægteskab, og hun har været fast ansat det samme sted siden begyndelsen af

70'erne. Hun arbejder 28 timer om ugen og kunne sagtens få fuldtidsjob. Men det vil hun ikke have. Hun vil hellere have mere fritid og hæve pengene hos mig«.

»Vi er de eneste i landet, der er dømt på livstid. Ikke engang mordere eller de værste kriminelle bliver idømt tidsbestemte straffe. Vi vil blive holdt ufrie og stavnsbundne resten af den tid, vi lever,« siger Arnold Just.

»Hvis min ekskone bliver arbejdsløs eller syg, er det mig og ikke staten, der skal træde ind som forsøger. Hun er en tikkende bombe under min økonomi. Jeg vil aldrig nogen sinde kunne planlægge eller disponere frit over mine egne penge, fordi jeg skal fungere som arbejdsløshedskasse og sygesikring for hende«.

»Som tjenestemand kunne jeg enten pakke eller flytte med. Efter så mange år i et så snævert speciale som mit ville jeg næppe kunne finde arbejde andet sted og følte mig derfor nødsaget til at flytte. Men min kone ville ikke med. Jeg tilbød at rejse frem og tilbage mellem København og Viborg hver weekend, men hun ville skilles. Dengang syntes jeg, at skilsmissen var slem nok. Jeg havde ikke drømt om det uværdige økonomiske efterspil, der ville komme«.

Da Arnold Just er tjenestemand, har hans ekskone ifølge lov fra 1941 ret til enkepension efter ham. Men den kan hun kun tilkendes, hvis han bliver sat til at betale tidsbestemt hustrubidrag.

Derfor råder statsamterne, der fastsætter bidragenes størrelse, kvinderne til ikke at indgå frivilligt forlig med deres tidligere mænd om et moderat månedligt beløb. Arnold Just siger: »Det stiller tjenestemænd i en håbløs situation ved skilsmisse. Min ekskone må hellere end gerne få min pension, hvis jeg dør før hende. Jeg er ikke ude på at gøre livet surt for hende. Men jeg vil have lov til at blive rigtigt skilt og forme mit eget liv. Jeg synes for eksempel ikke, at jeg kan tilbyde en eventuel ny kone, at hun hele tiden skal behandles ringere end ekskonen. Det er en urimelig belastning for et nyt forhold«.

Arnold Just har også forsøgt at slippe for det månedlige bidrag ved at bevise, at hans kone kunne få et fuldtidsjob, og at hun altså derfor ikke udnytter sin erhvervsevne fuldt ud. Men det gør hun. Det har han Justitsministeriets Familiedirektorats ord for. Efter en vurdering af sagen skriver de, at ekskonen »navnlig under hensyn til hendes alder og tilknytning til arbejdsmarkedet udnytter sin erhvervsevne i fornødent omfang«.

»Justitsministeren mener altså, at en 58-årig kvinde kun kan arbejde 28 timer om ugen. Men hvad med min alder?«, spørger Arnold Just.

»Justitsministerens holdning – at midaldrende kvinder kun kan tåle at arbejde 28 timer om ugen – er en hån mod alle de kvinder, der arbejder for at få ligestilling mellem mænd og kvinder«.

Hele pensionsspørgsmålet har kun aktualitet i forbindelse med tidsbestemt bidragspligt. Hvis en bidragyder er pålagt tidsbestemt bidragspligt og samtidig er tjenestemand, har ægtefællen krav på pension efter bidragyderens død, uanset om bidragyderen har giftet sig igen og måske endda har været gift længere med ægtefælle nr. 2. Det er naturligvis ikke rimeligt for den nye ægtefælle, ligesom det ikke er rimeligt, at bidragyder er stavnsbundet resten af sit liv og fortsat efter sin død.

ad 2)

Som det er fremgået af de ovennævnte eksempler, er der ikke ligestilling mellem mænd og kvinder, hvilket er urimeligt, idet der bør fokuseres på økonomiske betingelser og vilkår frem for på parternes køn.

Det kan ikke udelukkes, at det tidligere var berettiget og nødvendigt at favorisere kvinderne efter lange ægteskaber, men det er det ikke længere.

ad 3)

Som det ligeledes fremgår af ovenstående, sker der ikke en ens beregning af bidragydernes muligheder og bidragsmodtagers behov. Ved beregningen af bidragydernes muligheder tages alle indtægter med, og de skattefrie indtægter omregnes til bruttoindkomster, hvilket ikke gælder for bidragsmodtagers vedkommende.

Derivt bidragydere erhvervsvirksomhed i selskabsform, går Civilretsdirektoratet til yderligere angreb på bidragyderen, idet det her ikke er nok at medtage, hvad bidragyder får udbetalt i løn m.v. Der bliver også taget fat i, hvad selskabet har indtjent. I de tilfælde, hvor bidragyder har bestemmende indflydelse i selskabet, er det stort set ligegyldigt, hvad han modtager i løn m.v., idet det er selskabets indtjening, der sættes lig med hans betalingssevne – han kan jo bare realisere selskabets kapital (maskiner, bygninger osv.). Ekshustruen har i øvrigt allerede fået halvdelen af værdien af kapitalgoderne ved skilsmissen – bodelingen. Jf. Skarrildhusrapporten 1991.